



JOSTEDALSGBREEN

FORMA AV IS OG VATN





Värmarihand ved brearmen (TD)



På tur ved Tunsbergdalsbreen (AR)



Under breen (CDB)

ÈIT LANDSKAP FORMA AV IS OG VATN

Jostedalsbreen nasjonalpark har ei enorm spennvidde i naturtypar frå frodig edellauvskog i låglandet til isbrear og høgfjell med arktisk klima. Jostedalsbreen har ei samanhengjande lengde på vel 6 mil, og med sine 487 km² dekkjer den omlag 2/5 av nasjonalparken. Verdiar knytt til brear, breelvar, morenar og vegetasjon er viktige vernekvalitetar. Kulturlandskapet i stølsdalane har også stor verdi.

U-forma dalar, morenar, blankskurde fjellsider, breelvsletter, rasmarker og urer – i uminnelege tider har is og vatn forma eit landskap i stadig endring. Sprudlande bekkar, elvar og fossar i fjellsider og dalar kjenneteiknar området. Rikeleg med vatn gjev gode vilkår for plantelivet og gjer at dalane i området har uvanleg frodig vegetasjon.



Vandring til Sunndalssætra (AR)



Ski på Snøsniipa (AR)



NATUROPPLEVINGAR

Enkle fotturar eller krevjande breturar

Jostedalsbreområdet har lange tradisjonar som attraktivt turområde, spesielt for brevandring og toppturar. Dei seinare åra har også krevjande turar som vårskiturar «breen på langs» – gjerne med ein avstikkar til den høgaste fjelltoppen, Lodalskåpa, vorte populære. Utan naudsynt kunnskap og breutstyr er ferdsel på bre farleg! Det er mange tilbod om breføring på brearmene kring Jostedalsbreen.

Dei gamle ferdselsvegane mellom dalane kring breen t.d. gjennom Oldeskaret og Supphelleskaret er spennande fotturar. For turistane har Jostedalsbreen, særleg med brearmene i Briksdalen, Fjærland og ved Nigardsbreen, lenge vore eit namngjete reisemål. I Krundalen, Kjenndalen og Austerdalen går det stiar inn mot breen,

nokså enkle fotturar med mykje å oppleve. Turen til Lodalskåpa (2083 moh), også kalla Vestlandsdronninga, er ein lang heildagstur som krev breutstyr og svært god kondisjon.



Bøyabreen (GDB)



Tverrelvi i Sunndalen (AR)



LANDSKAP

Største isbreen på fastlandet i Europa

Jostedalsbreen er ein platåbreen med mange brearmar frå omlag 300 til 2 000 m o.h. Medrekna fleire mindre brear er omlag halvparten av nasjonalparken dekt av bre. Mykje av Jostedalsbreområdet sin nasjonale verdi for naturvern og friluftsliv kjem av at dette er eit av dei største samanhengande urørte naturområda vi har att i Sør-Noreg.

Brear vert danna som følge av overskot med snø om vinteren i høve til avsmeltinga om sommaren. Det kan vere kaldt, skya og vindfullt oppå breen, samstundes som det er varmt, sol og vindstille i dalane. Frost og snøfall kan førekome på breen heile året.

Nyare forskning tyder på at Jostedalsbreen var heilt vekksmelta for 8 000 – 5 000 år sidan. Breen nådde eit nytt maksimum i «den vesle istida» kring år 1750. Fleire stader vart då gardar tekne av den framrykkande breen: Brenndalsbreen kalva ned på garden Tungøyane i Oldedalen og garden Nigard vart rasert av Nigardsbreen.

Frå Jostedalsbreen og dei andre breane renn nokre av dei høgaste fossane i verda. Strupenfossen i Myklebustdalen (Gloppen) og Utigardsfossen (Ramnefjellfossen) i Lodalen er med sine over 800 m totalfall høvesvis nr. 10 og 11 av dei høgaste fossane i verda. Andre kjende fossar i nasjonalparken er Vålefossen og Kjøtafossen, baa i Oldedalen.



Austerdalsbreen (AR)

TEIKNFORKLARING

- Fylkesgrense
- Nasjonalpark
- Landskapsvernområde
- Naturrestat
- P Parkering
- [H] Overnatting
- [S] Servering
- [A] Nasjonalparksenter
- [C] Campingplass
- [T] Selvbetjent turishytte
- [U] Ubetjent turishytte





Greplyng (ABH)



Revebjelle (AR)



PLANTELIV

Frå frodige stølsdalar til bre og karrig høgfjell

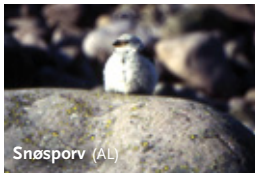
Den enorme spennvidda i naturtypar over korte avstandar skuldast store variasjonar i lokalklima, store høgdeskilnader og påverknad frå breane. I låglandet veks frodig edellauvskog med alm og lind og varmekrevjande planter som breiflangre og vårerteknapp, medan 1500 m høgare opp veks alpin vegetasjon med t.d. issoleie og greplyng.

Framfor Bretungene i låglandet set pionerplanter som raudsildre og brearve farge på det grå landskapet. Plantene si naturlege innvandring når breen trekkjer seg tilbake i dalane er ein viktig grunn for vern som nasjonalpark.

Flaummarkskogen på dei slake breelvslettene er tilpassa elvane si skifting i vassføring og elveløp, og utgjer ein særleg kvalitet i nasjonalparken. Fåbergstølsgrandane er den største aktive breelvsletta i Noreg.



Rype på breen (TD)



Snøsporv (AL)



DYRELIV



Hjort i Bøyadalen (GDB)

Den store variasjonen i plantelivet avspeglar seg i dyrelivet. På breane er det lite dyreliv, berre sporadisk vandrar hjorten og dei store rovdyra som gaupe, bjørn og jerv over breen. Men den vakre snøsporven vil du kunne møte på fjelltoppane kring breen. Lengst nord i nasjonalparken lever villreinen. I fjell og dalar kring Jostedalsbreen vil du også kunne sjå nokre av dei store rovfuglane som kongeørn og fjellvåk om du er heldig.

I dalane kring Jostedalsbreen er hjorten talrik. Her er eit rikt fugleliv i den frodige lauvskogen og kulturlandskapet. Kan hende får du sjå og høyre den sjeldne kvitryggspetten. Jostedalsbreområdet har også potensiale for uoppdaga artar. På 1970-talet vart det funne to nye artar av fjørmygg som ikkje er funne andre stader i verda, i Vivavatnet i Sprongdalen i Jostedalen like utafor nasjonalparken.

Det er få gode fiskevatn i nasjonalparken. Det høge innhaldet av slam i elvane gjer at tilhøva for fiske stort sett ikkje er gode inne i nasjonalparken.

HISTORIE

Jostedalsbreen – ein viktig ferdselsveg i gamal tid

Tidlegare var Jostedalsbreen ferdsels- og drifteveg frå vestlege dal- og fjordstrok til indre Sogn og Austlandet. Kyr og hestar vart førde over breen for å seljast på marknad på Austlandet, ei lang og farefull ferd. I dag ville det vere vanskeleg å nytte breen som drifteveg, då breen er mindre og dermed brattare og med fleire sprekker.

Kulturlandskapet med gardar, stølar, bjørkehagar m.m. vitnar om at menneske har livnært seg «under breen» frå langt tilbake. Jordbruket er levande i bygdene rundt nasjonalparken. På nokre få stølar er det enno stølsdrift.

Den moderne turismen kom til Jostedalsbreområdet på siste halvdel av 1800-talet då Europa "oppdaga" fjord- landskapet og breane i Noreg. Turistane kom særleg til Fjærland og Olden med turistskipa. Herifrå det var hesteskyss frå kaien til høvesvis Bøyabreen og Briksdalsbreen. I dag er brearmene frå Jostedalsbreen av dei mest besøkte reisemåla i Noreg, og meir enn 250 000 menneske kjem til Briksdalsbreen kvart år. Andre populære brear er m.a. Nigardsbreen, Bøyabreen og Kjenndalsbreen.



Skålatårnet (AR)

Forsking

Brear kan fortelje om klimaendringar i fortida, og breane sine rørsler fortel om klimaet si utvikling i vår eiga tid. Glasiologisk forskning på Jostedalsbreen har tradisjonar tilbake til midt på 1800-talet, med stor innsats både frå både utanlandsk og norsk forskingsmiljø. Frå breane kan ein lese av mykje klimahistorie, og Jostedalsbreen utgjer såleis eit svært verdfullt klimaarkiv.

Universiteta og Norsk Polarinstitutt har gjennomført ei rekke måleprogram, særleg for å følge tilbaketrekking eller framrykking av bretungene. Frå tidleg i 1960-åra starta NVE (Norges Vassdrags- og Energidirektorat) detaljerte og langsiktige undersøkingar av massebalanse og ulike breprosessar fleire stader på Jostedalsbreen.

Elles har Norsk Bremuseum og ei rekkje andre norske og utanlandske forskingsinstitusjonar mindre program fleire stader på og omkring breen.



Bødalseter (AR)



Telting på breplatået (AR)

I ein nasjonalpark er du gjest i naturen

- Gå der du vil, på beina eller på ski.
Alt som har motor er i utgangspunktet forbode.
- Rast der du vil, nytt gjerne telt for overnatting.
Rydd opp etter deg, og ta med bosset heim.
- Du kan gjerne tenne opp bål, men hugs det generelle forbudet mot bålbrenning i skogsmark mellom 15. april og 15. september.
Vis omsyn når du sankar ved.
- Du kan plukke bær, sopp og vanlege plantar til eige bruk. Vis omsyn til kulturminne, vegetasjon og dyreliv. Ta ekstra omsyn i hekke- og yngletida.
- Jakt og fiske er tillate som elles.
Hugs jakt-/fiskekort. Ikkje bruk levande fisk som agn. Du må heller ikkje ta med deg levande fisk frå eitt vassdrag til eit anna.
- Du kan ta med deg hund, men hugs bandtvang i perioden 1. april til 20. august.



Kort om Jostedalsskogen nasjonalpark

Kvar:

Luster, Sogndal, Balestrand, Førde, Jølster, Gloppen og Stryn kommunar i Sogn og Fjordane fylke.

Fremste særpreg:

Svært variert og spektakulært landskap frå U-forma frodige dalar til alpint brelandskap. Jostedalsskogen er den største isbreen på fastlandet i Europa, med fjelltoppar over 2000 m.

Friluftsliv:

Det er merkte stiar og fine fotturar inn dalane mot breen og over nokre fjellpass mellom dalane. Det er gode tilhøve for brevandring og vårskituar i nasjonalparken. Ferdsel på og ved bre kan vere **farleg!** Breane er i rørsle, og det er alltid fare for isras og flaum framfor breen. Gå aldri nær bratte brear, og aldri inn under breen. Gå aldri på breen utan lokalkjend breførar. Du kan delta på organiserte breturar, eller leige breførar m.a. i Jostedalen, Fjærland, og Stryn.

Slik kjem du til Jostedalsskogen nasjonalpark:

RV 604 Jostedalen. E 5 Fjærland. E 39 Jølster.

RV 60 til Oldedalen og Lodalen. E 15 til Erdalen

Det går bilveggar eit stykke inn mot nasjonalparken i mange av dalane kring Jostedalsskogen, m.a. i Jostedalen, Veitastrand, Fjærland, Stardalen, Oldedalen, Lodalen og Erdalen.

Informasjon om overnatting og servicetilbod:

Turistinformasjon i alle kommunane. Av større destinasjonar er: www.nordfjord.no og www.sognefjord.no

Kart:

Turkart «Jostedalsskogen» (1:100 000 og 1:50 000)

10 kart i serien «Norge 1:50 000»

Turkart «Breheimen» (1:100 000)

Breturkartet (syner breføring, overnatting, m.m.

Gratis på infosenter)

Oppretta: 1991, utvida 1998

Areal: 1315 km²

Tilgrensande verneområde: Breheimen nasjonalpark og Nigardsbreen naturreservat

Nasjonalparksenter:

Breheimsenteret, 6871 Jostedal, tlf. 57 68 32 50

Jostedalsskogen Nasjonalparksenter, 6799 Oppstryn, tlf. 57 87 72 00

Norsk Bremuseum, 6848 Fjærland, tlf. 57 69 32 88

Forvaltning og oppsyn:

Jostedalsskogen nasjonalparkstyre,

jostedalsskogen@fylkesmannen.no, tlf. 57 64 30 00,

www.nasjonalparkstyre.no

Statens naturoppsyn Sogndal, Postboks 88, 6851 Sogndal, tlf. 57 67 56 30

Meir informasjon: www.norgesnasjonalparker.no

M194/2014

Layout: Guri Jermstad AS. **Foto:** Anne Rudsengen (AR), Tom Dybwad (TD), Pål Gran Kielland (PGK), Arnt Flatmo (AF), Gaute Dvergdsdal Bøyum (GDB), Astrid Bakke Havik (ABH) og Arild Lindgaard (AL)

Forsidebilde: Istårn på Supphellebreen (GDB), Mangfold i naturen (AF)

Baksidebilde: På tur under breen (PGK)



Trykk: GRØSET™



Nasjonalt parkar i Noreg – vår felles naturarv

Vi opprettar nasjonalparkar for å ta vare på store naturområde – frå hav til fjell. For naturen sin eigen del, for oss og for komande generasjonar.

Nasjonalt parkane rommar storslått natur med variert dyre – og planteliv, fossar og brear, høge fjell, endelaus vidder, djupe skogar, vakre fjordar og kystområde. I tillegg finn du kulturminne som viser korleis områda vart brukte før.

I nasjonalparkane er moglegheitene for gode og spennande naturopplevingar mangfaldige. Bruk den flotte naturen vår – på naturen sine føresetnader.

Velkommen til Noreg sine nasjonalparkar!

